

Gatavs kalniem!

Kalnu skolā es iestājos ne dēļ alpīnisma, ne dēļ sporta, ne sacensības un ne sporta klasēm. Kaut kas svešs un tāls man likās alpīnisma inventārs – trakie dzelži, ko mums izrādīja pirmajās lekcijās. Lai arī biju lasījusi Brīšīrsa „Augstuma varā”, tāpat ziņās dzirdējusi par daudzajām nelaimēm, kas notiek kalnos, un jau vairākus gadus atpakaļ redzējusi ledus cirtni, kas galu galā neizskatās ne pēc bumbas, ne arī slēpju nūjas – man līdz šim zināmiem sporta veidiem, es vēl neapjēdzu, kur iesaistos.

Par sportu varbūt ir mazliet samelots, jo galvenais, kāpēc sāku meklēt informāciju par izdzīvošanas(!) skolām, bija tieši jautājums, kas gan varētu būt mans sporta veids, un ka varbūt būtu pēdējais laiks sākt kaut ko darīt veselības labā. Bet izšķirošais jau bija tā izdzīvošanas mācība, un kalni... droši vien daudziem no mums sirdī mīt tā dziņa pēc piedzīvojumiem.

Nu ko, tagad varu teikt – šis ir bijis lielākais tāda veida piedzīvojums manā mūžā, un ko tik es neesmu pārdomājusi un gājusi cauri šī mēneša garumā. Mēģināšu padalīties ar sevi pārējās rindkopas zemāk. Iespējams, kalnu skolas skolnieki saredzēs kaut ko līdzīgu un bijušo manā stāstā, bet jaunaļiem alpīnistiem centīšos ieskicēt, kāds īsti tas ceļojums gaidāms.

16. jūlijā, dienu pēc dzimšanas dienas svinībām, dienasgrāmatā rakstu: „Krāmēju somu, mazs satraukums, bet rīt noteikti būs vēl satraucošāk. Taureņi pa vēderu dejos...” Ik pa laikam sazvanāties ar Aldu, pirmais lielais satraukums – visu nav iespējams salikt somā. Tad kopīgi šķirojam mantas un atliekam malā, ko izdomājam par ne tik svarīgu līdzņemšanai. Tajā brīdī likās, ka man ir liela somu, un kā ne – virsū rakstīts 85 L, beigās tā izrādījās mazākā soma nometnē un ļoti neērta – ne tai varēja cepuri pavilkt uz augšu, ne sānu kabatas piebāzt. Ceļojuma laikā sapratu, cik liela nozīme ir inventāram – cik patīkami ir iet ar jauniem (ar vairāk kā 6 asumiem) dzelkšņiem, labiem zābaciņiem, ko nākošā rītā uzvelc sausus. Būtiski ir pirms šāda brauciena iekrāt naudiņu un nopirkt kādu labāku mantu vēlākai labsajūtai.

Dienā, kad devāties uz Elbrusu, par ko man jāpateicas grupiņas biedriem, es biju tikusi pie daudzām labām mantiņām: *Garmont Gore-tex* zābakiem, ko iemainīju pret saviem *kerzavikiem* no kalnu skolas noliktavām, *Grivel* dzelkšņiem ar desmit asumiem un dzelteno lenti, *Low Alpine Polartec* jaciņas (manējā bija pirka veikalā „New Yorker”), lieliskām *North Face Gore-tex* biksēm pretēji manām kombinezona viedīgajām, kas sniegā ar laiku samitrinājās, *Millet* guļammaisa ar komfortu līdz mīnus septiņi un citiem sīkumiem. Toties manā kontā paliek lielā zilā *pūķene*. Protams, lielu daļu mantas pirms došanās uz Elbrusu, mēs atdevām prombraucējiem, līdz ar ko somas, vismaz manējā, nu palika vieglāka.

Turpceļš noritēja veiksmīgi. Vilciens Rīga – Maskava, Maskava – Vladikaukāzs. Dienasgrāmatā rakstu: „Izkāpjām pieturā Ņevinomiska. Nakts. 2:30. Viss mugursomnieku bars velkas tumsā līdz stacijas laukumam. Sarunāti jau 2 autobusi. Tas ir čakars, ka vienu puišiem bija jāiestumj. Smird pēc benzīna. Pabraucam stundu un stāvam. Jāpavada laiks autobusā līdz atvērsies Čerkeskas tirgus. Nē, es uz Aldas kājām pagulēt nevaru, pašas kājas dur kā adatiņās, notirpušas. Uzlienu uz lielās somu kaudzes, uz vienas – kājas, otru apķeru, galviņu uz citas, cieti, bet pačučēt var.” Sagaidījuši, kad atvērsies tirgus, un sapirkuši konservus, rīsus, makaronus, tomātu kasti un noteikti jāpiemin – arbūzus un melones, čunčinam uz Uzunkolas alpīnistu nometni.

Pie visa vainīgs tas lietus! Tā es domāju šīs dienas vakarā. Pa daļai vainīgs jau viņš ir, viss izskatās daudz drūmāk nekā patiesībā ir. Labas telšu vietas mums izrādās nav. Lūdzu – izvēlieties vienu no istabiņām šajā dēļu barakā. Tualetes pretīga, smird, caurums grīdā, izlietnes nav, paelpot nevar. Dušas istaba pilna dubļiem, kāju nevar nolikt.

Kas to būtu domājis, pēc pāris dienām manā dienasgrāmatā šāds ieraksts: „Esam ieritinājušies guļammaisos. Šeit pussagruvušajā istabiņā jūtamies ļoti labi. Ārā līst, slapjš, teltis peldas peļķēs, toties mēs visi rindiņā sagūluši zem jumta sausumā. Tādu dienu, kad lietus nelīs, i neceru sagaidīt. Kad viņš četros pēcpusdienā sāk, tad nebeidz. Lai viņš līst, naktīs mēs esam siltumā.” Tas ir neaptverami, cik ātri cilvēks pierod pie diskomforta, ja kādu brīdi tam ir jāpadzīvo mežonīgos apstākļos. Tā pati tualete, kurā es gāju aizmurot elpu, nonākot lejā no kalniem, likās brīnišķīga, salīdzinot ar akmeni, aiz kura no visām pusēm pūš auksti vēji.

Pēc nedēļas un vairāk, ko bijām pavadījuši a/n Uzunkolā, smējāties, cik neiedomājami grūtas bija likušās pirmās dienas. Nē, pie tāda armijas režīma es nebiju pieradusi. Jau otrajā dienā pēc nodarbībām jutos tizla. Lēnām šļūkāju uz tualeti, sāpēja visi muskuļi un tie noberztie ceļi. Protams, jo pirmajā dienā pa klintīm augšā rausos uz celīšiem. Es sapratu, ka man ir bail no vertikālām sienām – gan kāpt pa vertikālu klinti, gan laisties ar *dulferi*. Būtībā manas bailes bija – es neticu sev, saviem spēkiem. Es neticu, ka es pievilksos, es neticu, ka es tik tālu izstiepšu kāju, es neticu, ka es varu sevi noturēt... bezgalīgi.

Ledus un sniega nodarbībās negāja labāk. Pirmkārt jau pieeja. Pirmā pieeja manā mūžā un tik grūta! Ar smagajām somām plecos. Esmu sākusī dzert arī antibiotikas, visas grūtības reizē. Pēc uzvilšanās uz pieejas, divu stundu pārtraukums un jau jāvelk kājās dzelksņi un jāstaigā pa ledu. Esmu pārgurusi un dusmīga. Bikses ir slapjas, deguns tek, dzelksnis neturas pie zābaka. Ir uznācis negaiss un visi skrien uz nometni. Te nu es sajutos kā likteņa pabērns, sasaitē staigājot gar plaisām. Nokāpusi uz nometni sajutos kā mājās. Vakariņas ēdnīcā – kartupeļu putra ar ceptām zivīm un salātiņiem. Sausa istabiņa, kur silti izgulēties. Un kā es pirms tam lādējos par to dēļu būdu!

Kas te pa skatiem! Kur tik skaties – kalni. Uz rokām pilina auksts vējš. Zilas puķītes, lillā puķītes, dzeltenas puķītes. Mākoņos ietinušās virsotnes. Man arī auksti – es ietinos guļammaisā. Cik jocīgi, es atrodos bildītē!

Vislabākās atmiņas man saistās ar pieejām uz virsotnēm Trezubecu un Dolomītiem. Abās nometnes bija ierīkotas pļaviņās, un ja pie Trezubeca saulīte vēl nesildīja tik silti, tad Dolomītos jau mēs sauļojāmies. Varbūt man tās patika, jo bija daudz laika, kad var vienkārši atpūsties un skatīties apkārt. Parasti ejot vai nu uz pieeju vai virsotni nepietika spēka, lai izvilktu fotoaparātu, tad te varēja baudīt dabu uz nebēdu. Balti mākoņi, uzlīduši no kalnu apakšas, priecēja mums skatus.

„Pieeja uz Trezubecu, sākam plkst. 9:00. Līst jau no trijiem pēcpusdienā. Sēžam teltī un runājamies. Uzsitas emocijas pēc mājām. Laikam pārāk daudz brīvā laika. Parasti atlikusī vakara daļa ir tikpat saspringta kā pati diena – vēl jāpaspēj sakravāties, nomazgāties, paēst un aiziet laicīgi gulēt. Domām nav laika. Un spēka. Ārprāts, rīt jāceļas 4:30, lai uz virsotni izietu pussešos.

Nākošā dienā: „Plkst. 13:00. Atkal sēžam teltīs. Visu dienu līst un nekur neesam aizgājuši. Ārā ir auksts un nerādās, ka skaidrosies. 28. jūlijā! Kur mēs ellē esam? Tā varam nosēdēt arī visu rītdienu! Mazie bezspēcīgie cilvēciņi četros kvadrātmetros lūdzamies Dievu, lai uzspīdētu saulīte.”

Tomēr nākošā rītā kāpām gan. Bet tikai stundas četras, lai pēc tam ātri nokāptu lejā un atkal līstu teltīs. Toties šī diena nāca ar jauniem pārsteigumiem. Negadījums kalnos notika tepat blakus ukraiņu grupai – nokrituši divi cilvēki, nevis kaut kur tālajā Kaukāzā, ziņās. Tepat mēs viņus tikko redzējām, dzīvus un veselus. Cik daudz ir atkarīgs no uzmanīšanās. Un kur gan arī mums zemes cilvēkiem kalnos jālien! Bet, ka gribas riskēt... Mūsējie piedalās arī glābšanas darbos šeit, un vēl vienai ukraiņu grupai Dolomītu virsotnes rajonā. Runā, ka šovasar laiks esot bijis daudz sliktāks kā citus gadus, un arī negadījumu bijis vairāk. Kā nu ne, mūsu pašu grupā Alda nometnes teritorijā salauza roku.

Visgrūtākais šajā ceļojumā tieši man bija stāvie kāpieni līdz virsotņu pieejām. Acīmredzot citiem spēka bija vairāk, jo es nevarēju tikt līdz. Nebija tā, ka es kaut kur neuzkāpu, bet es to izdarīju salīdzinoši vēlāk kā citi un noteikti bieži vien tiem, kam bija mani jāuzpasē, sabojāju visu kāpšanas prieku. Es apbrīnoju mūsu grupas meitenes, kas cēlās stundu agrāk par citiem, lai gatavotu putru. Mans organisms nebija gatavs ne tai putrai, ne tai smagajai piepūlei tik agrā rīta stundā. Tieši pirmā stunda parasti bija vislielākās mokaš, un kur tas kalns tādos brīžos bija stāvāks, tur es biju gatava nokrist un necelties. Ejot no nometnes uz Dolomītu virsotni, rakstu: „Šoreiz man bija ļoti grūti. Neraudāju, nežēloju sevi, bet dusmīgā apjukumā sevi lamāju – ko es te daru, kāpēc te esmu? Kam man to vajag piecos no rīta celties un kaut kur iet pa akmeņiem un sniegiem, bez elpas svīst, nomocīties, nez ko sev (vai citiem) pierādīt. Kāds ir mans mērķis? Šitā sevi nomocīt man

nekad prātā nav ienācis!” Es nezinu, kas tas ir, bet kā es biju tikusi līdz augšai, tā viss kā ar roku noņemts. Momentā aizmirstas par to, cik grūti ir nācis tas, kas aiz muguras.

Spilgti atceros akmeņu lauku, kāpjot lejā no Uzunkolas virsotnes. Es to salīdzināju ar elli. Bezgalīgi akmeņi, ne gala, ne malas, karsts, ļoti gribas dzert un tik ļoti sāp ceļgali, bet lejā kārdinoša zaļa ieleja ar vijīgu upīti, ko tev diemžēl nav lemts tik ātri sasniegt, jo tu esi ellē un tāds ir tavs liktenis mocīties pa akmeņiem.

Es esmu laimīga! Mana galva ir tukša. Man nav domu. Es dzīvoju mirklīm. Un to es aptveru sēžot nometnes bārā, dzerot limonādi, kad Ieva man uzprasa – vai es uztraucos par Elbrusu? Es par neko neuztraucos. Es baudu savu mieru, un dažādās runas man slīd garām, kā netverami putni.

Ir pagājušas divas ar pusi nedēļas un es esmu te lejā. Mājās pie datora, upe mierīgi viļņojas, un kur skaties – līdzens. Rīgā ir skaļš, bet tas netraucē. Manu mieru grauj ikdienu – pienākumi, emocijas, domas. Trīs nedēļās mēs dzīvojām bez mobilajiem telefoniem, un es priecājos, ka tā tas ir. Nebija nevienam jāraksta un jāatskaitās, es varēju būt brīva no visa. Tik cīnīties ar sevi un baudīt dabu!

Ar pirmajiem telefona sakariem pēc trim nedēļām mums paveicās uz Hotjutau pārejas. Es runāju ar savu draugu un pie sevis domāju, ka šobrīd mēs esam katrs savā realitātē. Viņš vēl samiegojies vērtās pa gultu, bet es stāvu uz akmeņainas pārejas ar skatu uz milzīgu ledus lauku, kas mums tūlī jāšķērso. To mēs pārgājām, bieži sabijos no dziļajām un biežajām ledus plaisām, kam lecām pāri, dzelkšņiem grabot. Tomēr psiholoģiski grūtāks likās pēdējais gājiens pa sniegotu kalnu līdz pēdējai nometnei „Priju 11” 4200 metru augstumā. Tur izjutām pirmās aukstās puteņa pārslas.

„Priju 11” pašlaik guļ metāla stieņu kaudzē. Pie tām mēs izvietojam savas teltis. Uz vienas no nepabeigtās koka ēkas sienām uzlikts plakāts, ka rekonstrukciju paredzēts pabeigt līdz 2010. gadam. Diez vai nākošgad jau varēsīm nakšņot tur?

„Vakarnakt bija viena no trakākajām naktīm. Es gulēju piespiedusies sniega valnī, un mūs vienu no otra šķīra tikai plānā telts siena un mans guļammaiss. Nepārtraukti putina. Jau vakar, kad nācām augšā, sniegs sitās visās malās. Te viss ir iesnidzis, un nevar izšķirt, kur beidzas kalni un sākas debesis. Izskatās, ka tas mazais cilvēciņš tur tālumā, staigā pa debesīm.”

Elbruss. Tādu es viņu atceros – kalns sniegā.

Tā arī Elbrusu neiekarojām. Aklimatizācijas dienā neuzkāpām pat līdz Pastuhova klintīm. Putenis bija tāds, ka nesa no kājām nost un redzamība – apmēram septiņi metri. Mūsu rīcības plāns nākošajai dienai bija celties divos naktī un, atkarībā no laika apstākļiem, iet uz virsotni. Visu nakti vējš plivināja telti un sniegs sitās pret jumtu. Es neticēju, ka mēs kaut kur aiziesim. Tonakt bija labi un silti, līdz brīdim, kad instruktori sauca – jāceļas!

Šis rīts man tagad liekas sapnis. Ledainām rokām es centos atvērt savu sasalušo auduma maisiņu ar dzelkšņiem un smējos par smieklīgo skatu – vismaz kaut kas uzjautrinošs šajā trakajā rītā. Ieslēdzām lampiņas uz galvas un sākām lēnām iet. Pēc pirmajiem soļiem nojautu, ka diez vai būšu tam spējīga, ka organisms vēl nav pamodies. No malas man izskatījās, ka visi mokās – arī citas alpīnistu grupiņas, kas vilkās vēl lēnāk nekā es. Bet nē, tomēr kāpj. Ejot augšā, es gaidīju, kad tas viss beigsies, tomēr, kad nācās griezties atpakaļ – ļoti nožēloju, ka neizdevās. Es ļoti gribēju redzēt, kā atnāk diena uz sniegotā kalna. Es gribēju sagaidīt saulīti izlienam no bezgalīgās dūmakas. Nekā, jau otro reizi griezāties atpakaļ.

Vēl vienu dienu nonīkt teltī un cerēt, ka nākošā rītā laiks kāpšanai būs labs, celties no rīta un uzkāpt līdz vietai, kur jāviļas un jāgriežas atpakaļ, es negribēju. Es vairs negribēju riskēt, biju nogurusi. Manuprāt, gandrīz visi bija laimīgi, ka nolēmām iet lejā. Tikai stundiņa vai pat mazāk, un varēja vilkt nost biezo dūnas jaku un cimdus. Mēs taču esam vasarā!

Paldies par šo ceļojumu kalnu skolai. Paldies instruktoriem. Paldies manai grupīnai, kas ļoti palīdzēja man tikt ar visu galā – gan smagajām somām, gan smago iešanu. Šī noteikti ir lielākā izdzīvošanas skola, kāda man jebkad ir bijusi. Un nu es esmu gatava nākošajam gadam, gatava Elbrusa, jo zinu, kā tas tur mēdz būt, gatava kalniem!

Liene Briede